

SURA YA SABA

MAZINGATIO MAALUMU YA ILANI KUHUSU ZANZIBAR

Utangulizi

69. Sura hii ya Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2005, inatafsiri na kufafanua maeneo muhimu ya sera za CCM kwa kuzingatia mazingira ya Zanzibar. Ushindi wa CCM katika chaguzi kuu za 1995 na 2000 ulitokana na kukubalika kwa siasa na sera zake zinazoweka mbele uhuru, utu, usawa na kutekelezwa kwa misingi ya ukweli na uadilifu.
70. Katika kipindi cha 2000-2005 ambacho ni cha kwanza cha Serikali ya Awamu ya Sita chini ya uongozi wa Rais Amani Abeid Karume, mafanikio makubwa yaliweza kupatikana. Kwa kuzingatia sera zake za umoja, amani na mshikamano, CCM ilitiliana saini na CUF Muafaka wa Kisiasa hapo tarehe 10/10/2001 kufuatia mgogoro wa kisiasa uliozuka baada ya Uchaguzi Mkuu wa mwaka 2000. Muafaka huo ulijenga mazingira mazuri ya utekelezaji wa Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya 2000. Pia, ulijengea heshima kubwa Zanzibar na Tanzania kwa jumla katika Jumuiya ya kimataifa ambayo ilirejesha imani na misaada kwa Zanzibar iliyokuwa imezuia toka 1995.
71. Utekelezaji wa Ilani ya Uchaguzi ya 2000 umewezesha kukua kwa uchumi wa Zanzibar kutoka asilimia 4.2 mwaka 2000 hadi asilimia 6.4 mwaka 2004. Mfumuko wa bei uliendelea kuwa chini ya asilimia 10 katika kipindi hicho. Aidha, ukusanyaji wa mapato ya Serikali uliongezeka kutoka wastani wa T.sh. 46.7 bilioni kwa mwezi mwaka 2000 hadi T.sh. 64.0 bilioni Juni 2005. Mafanikio hayo yamezaa mafanikio mengi mengine hasa katika kuimarisha huduma za jamii na miundombinu. Kwa mfano, uandikishaji wa watoto wanaofikia umri wa kuanza elimu ya msingi umefikia asilimia 100, na hivyo kuvuka kiwango cha malengo ya maendeleo ya milenia kuhusu elimu kabla ya

mwaka 2015 uliopangwa kimataifa. Katika afya, kiwango cha kutoa chanjo kwa watoto kimefikia asilimia 90. Kwa upande wa miundombinu, zaidi ya kilomita 120 za barabara zilijengwa kwa kiwango cha lami.

72. Mafanikio hayo ya kiuchumi, kijamii na katika maeneo mengine likiwemo la utawala bora yamejenga msingi imara katika mapambano dhidi ya umaskini.
73. Katika kipindi cha miaka mitano ijayo CCM ikipata ridhaa ya wananchi itaendelea kuiongoza Serikali ya Mapinduzi Zanzibar, (SMZ) katika mwelekeo wa kulinda na kudumisha Mapinduzi ya mwaka 1964 kwa kuendeleza mafanikio yote yaliyopatikana na kukamilisha utekelezaji wa miradi ya maendeleo ambayo bado haijakamilika kwa kufanya yafuatayo:-
 - (a) Kuendelea kuyatambua na kuyaenzi Mapinduzi ya Zanzibar ya tarehe 12 Januari 1964 kuwa ndiyo yaliyoleta uhuru kamili na heshima ya kweli ya Wazanzibari.
 - (b) Kuendelea kutambua kwamba Mapinduzi hayo sio tu ni ngao ya uhuru wa wananchi wa Zanzibar, bali pia ndio moja ya misingi muhimu ya Muungano wa Tanzania.
 - (c) Kuendelea kuyalinda na kuyaendeleza kwa nguvu zote mafanikio yaliyoletwa na Mapinduzi hayo, hususan katika sekta ya ardhi, ustawi wa jamii huduma za jamii kama vile elimu na afya, na kukuza uchumi na matumizi endelevu ya rasilimali pamoja na kuwajengea wananchi uwezo wa kutumia fursa zilizopo ili kupambana na umaskini.
 - (d) Kuendelea kuheshimu haki za binadamu, demokrasia na utawala bora.
74. Katika kipindi cha miaka mitano ijayo (2005–2010), CCM itahakikisha kwamba, katika mipango yake ya maendeleo, SMZ inazingatia kikamilifu **Mwelekeo wa Sera za CCM Katika**

Miaka ya 2000 hadi 2010, Dira ya Maendeleo ya Zanzibar ya 2020 na Malengo ya Maendeleo ya Milenia ya Umoja wa Mataifa ya 2015. Yote hayo yamezingatiwa katika Ilani hii ya uchaguzi ya CCM.

Sekta Ya Uchumi

Kukuza Uchumi

75. Katika jitihada za kuendelea kukuza uchumi wa Zanzibar, CCM katika kipindi cha 2005-2010 itaona kwamba SMZ inaendelea kuimarisha utendaji Serikalini, ukusanyaji wa mapato ya Serikali na kuvutia na kulinda vitega uchumi. Hatua zitakazochukuliwa katika kufikia lengo hilo ni pamoja na zifuatazo:-
- (a) Kuimarisha na kusimamia utekelezaji wa sheria za kodi na ukusanyaji wa mapato na kupanua wigo wa mapato ya Serikali.
 - (b) Kusimamia utekelezaji wa Sheria ya Mitaji na kuimarisha taasisi na mashirika ya Serikali.
 - (c) Kuendeleza mafunzo na kufanya maslahi ya watendaji yawe bora zaidi pamoja na utoaji wa elimu kwa walipa kodi.
 - (d) Kusimamia na kuendeleza udhibiti wa matumizi ya fedha na mali za Serikali.
 - (e) Kuziba mianya ya uvujaji wa mapato na kuondosha misamaha isiyo ya lazima.
 - (f) Kuendelea kujenga miundombinu itakayoharakisha utekelezaji wa sera ya bandari huru na uwekezaji katika maeneo huru ya kiuchumi ya Fumba, Amani na Micheweni.

- (g) Kusimamia utekelezaji wa Sera mpya ya Uwekezaji na Sheria ya Kulinda na Kuhifadhi Vitega Uchumi.
- (h) Kukuza na kuendeleza kiwango cha uwekezaji rasilimali na kuimarisha miundombinu ya kisasa.
- (i) Kuvutia wawekezaji wa ndani na nje ya nchi na kukuza mchango wa sekta binafsi katika kuinua uchumi.

Sekta ya Uchumi

Kupambana na Umaskini

76. *Lengo la jitihada za kukuza uchumi wa nchi ni kuimarisha maendeleo na kuinua hali ya maisha ya wananchi. Katika kujiletea maendeleo na kuinua hali zao ni lazima wananchi wenyewe na hasa wale wenye uwezo wa kufanyakazi, washiriki kikamilifu katika uzalishaji mali na utoaji wa huduma kwa ufanisi na tija. Ili manufaa ya kukua uchumi yawafikie wananchi na kuwawezesha kupambana na umaskini, SMZ chini ya CCM, itatekeleza yafuatayo:-*
- (a) Kusimamia utekelezaji wa Mpango wa Kupunguza Umaskini Zanzibar (**MKUZA**) na kuwaelimisha wananchi na wadau wengine juu ya malengo ya Mpango huo.
 - (b) Kuendelea kuwaelimisha wananchi hasa wenye uwezo wa kufanyakazi ili washiriki katika shughuli za kujitegemea kwa kutumia juhudi na maarifa ya kisasa (**Modenaizesheni**).
 - (c) Kuendelea kuitambua rasmi sekta ya kujiajiri hasa katika maeneo ya mijini na kutenga maeneo maalumu ya kufanya shughuli hizo pamoja na kurahisisha taratibu za utoaji leseni.
 - (d) Kuendelea kuwashirikisha na kuwasaidia wananchi katika juhudi zao za pamoja za kuondoa kero na kujiletea maendeleo katika maeneo yao, hasa katika sekta za ustawi wa jamii kama vile elimu, afya, maji n.k.

Sekta za Uzalishaji Mali

Kilimo

77. Kilimo ni sekta muhimu kwa uchumi wa Zanzibar na ndio chanzo kikuu cha ajira kwa wananchi walio wengi hasa wa vijijini. Ili kuongeza tija na mapato ya wakulima, SMZ chini ya CCM itaendelea kuimarisha sekta hii kwa kutekeleza yafuatayo:-
- (a) Kusimamia utekelezaji wa Sera mpya ya Kilimo na kuwahamasisha na kuwawezesha wakulima kuendesha kilimo cha kisasa kitakachowezesha kutoa mazao mengi katika eneo dogo.
 - (b) Kuendeleza kilimo cha matunda na viungo kwa kuchanganya na mikarafuu na minazi, likizingatiwa tatizo la ufinyu wa ardhi na haja ya kuongeza aina ya mazao ya biashara.
 - (c) Kuendeleza na kuimarisha vituo vya huduma za utafiti, elimu kwa wakulima na udhibiti wa wadudu waharibifu na maradhi ya mimea.
 - (d) Kuendeleza na kuimarisha kilimo cha umwagiliaji maji kwa kuzingatia Mpango Mkuu wa Kilimo cha Umwagiliaji Maji.
 - (e) Kuendeleza utafiti wa mbegu bora za mazao ya chakula, biashara na mboga mboga.
 - (f) Kuwahamasisha na kuwahimiza wazalishaji wa Sekta ya Kilimo kuanzisha vyama vyao vya ushirika wa kuweka na kukopa (SACCOS).

Mifugo

78. Sekta ya Mifugo ni muhimu kwa uchumi wa Zanzibar. Ufugaji wa ng'ombe wa maziwa, mbuzi na kuku wa kisasa, mbali ya kuwapatia wananchi lishe bora pia huongeza kipato na maendeleo yao. SMZ katika kipindi hiki itatilia mkazo na kutekeleza yafuatayo:-

- (a) Kuwahamasisha na kuwawezesha wafugaji wadogo wadogo kuendeleza ufugaji wa kisasa.
- (b) Kuendeleza na kuimarisha vituo vya utafiti, elimu kwa wafugaji na huduma za kinga na tiba, kwa mifugo.
- (c) Wafugaji watahamasishwa kumiliki na kuendesha majosho pamoja na maduka ya uuzaji wa madawa ya mifugo.
- (d) Kuwahamasisha wawekezaji wa nje na ndani ya nchi ili kuwekeza katika Sekta ya Mifugo na usindikaji wa mazao ya mifugo.

Uvuvi

79. Uvuvi ni mojawapo ya shughuli muhimu za kiuchumi kwa wananchi wa Zanzibar. Kutokana na matumizi ya zana duni, wavuvi wengi wanashindwa kuvua katika bahari kuu na kusababisha uharibifu mkubwa wa mazingira na upungufu wa samaki. Ili kuendeleza uvuvi, SMZ chini ya CCM katika kipindi cha 2005-2010 itatilia mkazo na kutekeleza yafuatayo:-

- (a) Kusimamia utekelezaji wa mpango wa kuwaendeleza wavuvi wadogo wadogo na kutilia mkazo matumizi endelevu ya rasilimali za baharini.
- (b) Kuandaa mipango itakayowezesha wavuvi wadogo kupata zana bora za kisasa pamoja na taaluma ya uvuvi bora wenye kujali utunzaji wa mazingira.
- (c) Kuihamasisha zaidi sekta binafsi kujiekeza katika uvuvi wa bahari kuu kwa kutumia mazingira mazuri ya sheria na vivutio vya uwekezaji.

- (d) Kuvutia vitega uchumi katika ujenzi wa kiwanda cha kusindika samaki.
- (e) Katika kuliendeleza zao la mwani, wakulima watahamasishwa kuanzisha ushirika wao ili kurahisisha upatikanaji wa nyenzo za uzalishaji na soko la uhakika.

Maliasili

80 Visiwa vya Unguja na Pemba vimejaaliwa utajiri mkubwa wa maliasili, ambazo ni vivutio vikubwa kwa watalii. Ili kuendeleza sekta hii, SMZ katika kipindi hiki itaendeleza yafuatayo:-

- (a) Hifadhi za mikoko na misitu ya asili, ikiwemo Hifadhi ya Taifa ya Msitu wa Jozani.
- (b) Utunzaji wa wanyamapori walio katika hatari ya kupotea kama vile kima punju, popo wa Pemba na paa nunga na kuwatumia kama vivutio vya utalii.
- (c) Utunzaji wa viumbehai adimu vya baharini kama vile pomboo na kuvitumia kama vivutio vya utalii.
- (d) Kazi za upandaji na uvunaji wa miti, ufugaji wa nyuki na kurina asali.

Mazingira

81. Uharibifu wa mazingira ni tishio kwa maendeleo ya Taifa. Matumizi endelevu ya mazingira ni muhimu kwa maslahi ya kizazi cha sasa na kijacho. Ili kuendeleza hifadhi ya mazingira, SMZ itatekeleza yafuatayo:-

- (a) Kusimamia na kuendeleza mpango wa hifadhi ya mazingira katika maeneo ya ardhi, bahari na ukanda wa pwani.

- (b) Kuendeleza kazi ya kuelimisha na kuhamasisha wananchi, ili kuimarisha utunzaji na hifadhi ya mazingira katika maeneo yao.
- (c) Kuendeleza kazi ya udhibiti wa uchafuzi wa mazingira katika maeneo ya makazi, viwanda na mahoteli.

Utalii

82. Zanzibar inavyo vivutio vingi vya utalii ukiwemo urithi wa Kimataifa wa Mji Mkongwe wa Zanzibar, fukwe mwanana, misitu ya asili, wanyama, magofu n.k. Ili kuendeleza Sekta ya Utalii na kukuza Pato la Taifa, SMZ chini ya CCM itatekeleza yafuatayo:-

- (a) Kusimamia utekelezaji wa Mpango Mkuu wa Kuendeleza Shughuli za Utalii (*Tourism Master Plan*) na kuendelea kuitangaza Zanzibar kwa lengo la kutafuta masoko mapya ya utalii, mfano China na nchi nyingine za Mashariki ya mbali.
- (b) Kuweka taratibu zitakazopunguza mianya ya uvujaji wa mapato kupitia "*package tourism*", bila ya kuathiri soko.
- (c) Kuimarisha miundo mbinu yenye kuendeleza Sekta ya Utalii na kutilia mkazo utalii wa daraja la kwanza, wenye kuzingatia mila, desturi na utamaduni wa Mzanzibari. Miundombinu hiyo ni pamoja na hoteli za hadhi ya juu za nyota 3 hadi 5.
- (d) Kuimarisha mafunzo katika fani zote za utalii kwa lengo la kuongeza ubora wa huduma kwa watalii.
- (e) Kuimarisha ulinzi na usalama wa watalii, katika maeneo yanayoendesha biashara ya utalii.
- (f) Kuvutia wawekezaji makini wenye uwezo katika Sekta ya Utalii, hususan katika hoteli zitakazoingia kwenye

mitandao ya hoteli za hadhi ya juu kimataifa kama vile Sheraton , Hilton na Intercontinental.

Biashara na Viwanda

83. Kwa kuzingatia kwamba Zanzibar ni visiwa na inakabiliwa na tatizo la ufinyu wa ardhi, shughuli kubwa kiuchumi zinahitaji kuelekezwa kwenye viwanda na biashara. Kwa lengo la kuimarisha na kuendeleza shughuli hizo katika kipindi cha 2005-2010, SMZ chini ya CCM itatekeleza yafuatayo:-
- (a) Kukamilisha maandalizi ya Mpango na Sera ya Uendelezaji wa Viwanda Vidogo Vidogo na Viwanda vya Kati.
 - (b) Kuwaendeleza wazalishaji wadogo wadogo na kuimarisha fursa za kuanzisha viwanda vitakavyotumia malighafi inayopatikana nchini.
 - (c) Kuendeleza kazi ya utafutaji wa masoko mapya kwa ajili ya bidhaa zinazozalishwa Zanzibar, na kudhibiti ubora wa bidhaa hizo na zile zinazoingizwa nchini.
 - (d) Kuendeleza jitihada za kuanzisha viwanda vinavyozalisha ajira nyingi, kama vile vya nguo, kwa kushirikiana na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na sekta binafsi.
 - (e) Kukamilisha maandalizi ya Sera mpya ya Biashara na kufanya marekebisho ya sheria za biashara.
 - (f) *Kuendeleza mazungumzo na nchi mbali mbali ili kukuza mashirikiano na kupanua wigo wa masoko ya nje.*
 - (g) Kuandaa mpango wa kuwaendeleza wafanyabiashara wadogo wadogo.
 - (h) Kuanzisha Baraza la Biashara ambalo litakuwa na wajumbe kutoka Serikalini na sekta binafsi.

- (i) Kuwezesha uzalishaji katika maeneo huru ya kiuchumi kwa ajili ya masoko ya Marekani (AGOA), Ulaya (EBA) na mengineyo.
- (j) Kuongeza harakati za biashara ya kimataifa katika eneo la Bandari Huru la Maruhubi.

Ushirika

84. CCM inatambua umuhimu wa Ushirika kama mkombozi wa wakulima, wafugaji, wavuvi na wafanyabiashara wadogo wadogo. Aidha, ushirika wa kuweka na kukopa (SACCOS) ni muhimu sana kwa kusaidia wananchi kupata chanzo cha mitaji. Ili kuimarisha na kuendeleza sekta hii, hatua zifuatazo zitatekelezwa:-

- (a) Kusimamia utekelezaji wa programu maalum ya uimarishaji wa Sekta ya Ushirika iliyoandaliwa kipindi kilichopita.
- (b) Kuendeleza kazi ya ukaguzi na utoaji wa mafunzo na mbinu za uzalishaji, utunzaji wa rasilimali na uendeshaji wa vyama vya ushirika.
- (c) Kuendelea kuwahamasisha wananchi kuanzisha na kuimarisha vyama vya ushirika wa kuweka na kukopa (SACCOS).

Sekta za Miundombinu ya Kiuchumi

85. Maendeleo endelevu ya kiuchumi ni lazima yaendane na hatua thabiti za uimarishaji wa miundombinu ya kiuchumi, ambayo hujumuisha huduma za mawasiliano ya barabara, bandari, usafiri wa baharini, usafiri wa anga, umeme n.k. Ili kuimarisha zaidi miundombinu ya kiuchumi, CCM itahakikisha kuwa, hatua zifuatazo zinatekelezwa:-

Barabara

86. Barabara kuu na za vijijini ni miundombinu ya msingi katika harakati za kiuchumi za wananchi kama vile kuyafikia kwa urahisi masoko ya mazao yao. Katika kipindi cha 2005-2010, CCM itahimiza SMZ kufanya yafuatayo:-

(a) Kukamilisha kazi ya ujenzi wa barabara ya Jang'ombe – Mpendae (Km 1.2).

(b) Kujenga jumla ya Km 156 za barabara za Unguja na Km 105 za barabara za Pemba, kama ifuatavyo:-

Unguja

1) Mazizini	-	Fumba	Km 17.81
2) Mfenesini	-	Bumbwini	Km 13
3) Welezo	-	Dunga	Km 12.75
4) Tunguu	-	Kinyasini	Km 26.77
5) Makunduchi	-	Jambiani/Paje	Km 17
6) Mkwajuni	-	Nungwi	Km 18.8
7) Pongwe	-	Matemwe	Km 20.4
8) Paje	-	Pingwe	Km 16.8
9) Donge	-	Mkokotoni	Km 12.8

Pemba

1) Kengeja	-	Mtambile	Km 6.6
2) Kenya	-	Chambani	Km 3.2
3) Mizingani	-	Wambaa	Km 10
4) Tundaua	-	Pujini	Km 15
5) Mtambile	-	Kangani	Km 6.2
6) Chake	-	Wete	Km 30
7) Wete	-	Konde	Km 15
8) Wete	-	Gando	Km 13

9) Mkoani - Makombeni Km 6

(c) Kuendeleza kazi ya matengenezo na utunzaji wa barabara kuu, barabara za mijini na vijijini.

Bandari

87. Kwa kuzingatia kwamba uchumi wa Zanzibar ni uchumi wa visiwa, bandari ina umuhimu wa pekee. Katika kipindi cha 2005-2010, SMZ chini ya CCM itatekeleza yafuatayo:-

(a) Kuandaa Mpango Mkuu (*Master Plan*) wa Bandari ya Malindi ikijumuisha huduma za bandari huru, na kusimamia utekelezaji wake.

(b) Kuifanyia matengenezo makubwa Bandari ya Malindi, likiwemo eneo maalum la kuwekea makontena na kutenganisha eneo la huduma za mizigo na abiria pamoja na kuipatia vifaa vya kisasa.

(c) Kuimarisha na kuiendeleza gati ya Wete kwa kuongeza urefu wa ngazi yake kutoka mita 114 za sasa hadi mita 125 na upana wa mita 6.

(d) Kuendelea kuitengeneza Bandari ya Mkoani kuwa ni Mlango Mkuu (*Entry Point*) wa kuingilia meli na kuifanyia matengenezo yanayohitajika.

(e) Kuimarisha gati ya Mkokotoni kwa kujenga jeti kwa ajili ya majahazi na usafiri wa wananchi hasa wa Tumbatu.

(f) Kuanzisha ujenzi wa gati ya Wesha, Pemba.

Usafiri wa Baharini

88. Katika kuendelea kuimarisha huduma za usafiri wa baharini, CCM katika kipindi cha 2005-2010 itaona kwamba SMZ inachukua hatua mbalimbali zikiwemo zifuatazo:-

- (a) Kuendeleza kazi ya kujenga mazingira mazuri ya kuwavutia wawekezaji wa nje na ndani, kuwekeza zaidi katika sekta ya usafiri wa baharini.
- (b) Kuendeleza jitihada za kuliimarisha Shirika la Meli la Zanzibar ili lijiendeshe kibiashara na kuwavutia wawekezaji binafsi kuingia ubia.

Usafiri wa Anga

89. Katika jitihada za kukuza utalii, usafiri wa anga ni lazima uwe wa ubora unaokubalika kimataifa. Katika kipindi cha 2005-2010 SMZ chini ya CCM itaendeleza hatua zilizoanza kuchukuliwa kipindi kilichopita zikiwemo zifuatazo:-
- (a) Kusimamia kikamilifu utekelezaji wa Mpango Mkuu wa Uendelezaji wa Kiwanja cha Ndege cha Zanzibar.
 - (b) Kuendeleza na kukamilisha kazi ya matengenezo ya jengo la Kiwanja cha Ndege cha Karume – Pemba.
 - (c) Kuendeleza kazi ya kuimarisha huduma za Usalama wa abiria na mizigo na kuwapatia mafunzo na vifaa vya kisasa, wafanyakazi wa Viwanja vya Ndege vya Zanzibar na Karume – Pemba.
 - (d) Kujenga jengo jipya la Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Zanzibar.

Umeme

90. Upatikanaji wa umeme ni muhimu katika kuwezesha uzalishaji viwandani na kuyafanya maisha ya wananchi mijini na vijijini kuwa bora. CCM katika kipindi cha 2005-2010 itaona kwamba SMZ inatekeleza yafuatayo:-

- (a) Kuimarisha na kuendeleza mipango ya usambazaji wa huduma ya umeme kwa wananchi mijini na vijijini.
- (b) Kuendeleza juhudi za kupatikana kwa chanzo mbadala cha umeme Kisiwani Pemba pamoja na kuimarisha vinu vilivyopo hivi sasa.
- (c) Kuandaa mipango na mikakati ya kuwavutia wawekezaji, ili kuwekeza na kuzalisha umeme kwa njia nyingine.

Ardhi

91. Ardhi ni mojawapo ya rasilimali na nguzo kuu katika ujenzi wa uchumi. Maendeleo ya nchi yetu katika sekta mbali mbali yanategemea sana rasilimali hii. CCM katika kipindi hiki itahakikisha kuwa:-

- (a) Ardhi inaendelea kuwa ni mali ya Serikali kwa faida na maslahi ya wananchi wote.
- (b) Wananchi wanaelimishwa juu ya umuhimu wa kuzingatia matumizi bora na endelevu ya ardhi na Serikali inaendeleza udhibiti wake kwa mujibu wa sheria zilizopo na zitakazowekwa.
- (c) Kuendeleza kazi ya upimaji, uthamini, usajili na utoaji wa hati za umilikaji wa ardhi, ili kuwawezesha wananchi kutumia ardhi wanayoimiliki kama dhamana ya maendeleo yao.
- (d) Kuendeleza utekelezaji wa mpango wa Kitaifa wa matumizi bora ya ardhi, hususani kuyatenga maeneo yenye rutuba kwa ajili ya matumizi ya kilimo.
- (e) Kukamilisha utayarishaji wa ramani mpya za Visiwa vya Unguja na Pemba.

Elimu

92. CCM inatambua kwamba, elimu ni haki ya msingi kwa kila mwananchi na ndio ufunguo wa maendeleo. Ili uendeleze sekta hii hatua zifuatazo, zitatekelezwa:-
- (a) Kuendeleza juhudi za kupanua elimu ya awali.
 - (b) Kuhakikisha kuwa, kazi ya uandikishaji inaendelezwa na watoto wenye umri wa kuanza elimu ya msingi wanapatiwa nafasi za masomo. Aidha, watoto wenye ulemavu, watapatiwa nafasi ya kusoma katika skuli zilizo karibu na maeneo yao na kufundishwa katika madarasa ya kawaida.
 - (c) Kupanua elimu ya sekondari katika ngazi za Kidato cha I-IV na V-VI
 - (d) Kuimarisha mafunzo ya ualimu.
 - (e) Kuanzisha vituo vya kazi za amali na elimu mbadala na kuimarisha mazingira ya skuli za Serikali na binafsi, ili kuibua vipaji vipya vya wahitimu kwa kuzingatia mahitaji ya soko na kuwajengea uwezo wa kujiajiri wao wenyewe.
 - (f) Kukamilisha ujenzi wa Maktaba Kuu.
 - (a) Kuendeleza mipango ya kuwashirikisha wananchi wenyewe katika kuinua kiwango cha elimu na kuchangia gharama za utoaji wa huduma za elimu.
 - (b) Kuzingatia ipasavyo suala la ubora wa elimu, kama linavyoshughulikiwa suala la wingi.
 - (i) Kuendeleza na kuimarisha fursa za elimu ya juu, sayansi na teknolojia kwa kuvipanua vyuo vikuu vilivyopo na kutazama uwezekano wa kuanzisha vipya.

- (j) Kusimamia utekelezaji wa Sera ya Elimu iliyoandaliwa na kuendeleza maslahi ya walimu.
- (k) Kuendeleza kazi ya kuwahamasisha wananchi kujiunga na kisomo chenye manufaa ili kuondokana na ujinga wa kutojua kusoma, kuandika na kuhesabu.
- (l) Kuhakikisha kuwa, elimu ya watu wazima inayotolewa inawapatia walengwa ujuzi utakaowawezesha kupambana na umaskini.
- (m) Kuendeleza elimu ya sayansi kwa wasichana.

Afya

93. Afya bora kwa wananchi wote ni miongoni mwa malengo muhimu ya Mapinduzi ya tarehe 12 Januari 1964. Aidha, sekta hii imepewa kipaumbele katika Mpango wa Kupunguza Umaskini. Ili kuendeleza huduma za afya kwa wananchi mijini na vijijini, hatua zifuatazo zitatekelezwa:-
- (a) Kusimamia utekelezaji wa Sera ya Afya na ushirikishwaji wa wananchi katika kuchangia maendeleo na kuimarisha kiwango cha huduma za afya.
 - (b) Kuongeza kasi ya utoaji wa elimu ya afya kwa wananchi ili kujikinga na aina mbali mbali za maradhi ya kuambukiza.
 - (c) Kuimarisha huduma za Hospitali Kuu ya Mnazi Mmoja ili kufikia hadhi na kiwango cha Hospitali ya Rufaa. Aidha, kiwango cha huduma za hospitali na vituo vingine vya afya zitaimarishwa.
 - (d) Kuimarisha huduma za utafiti na udhibiti wa maradhi ya kuambukiza, uzazi salama na hifadhi ya mama na mtoto.
 - (e) Kujenga na kuanzisha kituo cha waathirika wa dawa za kulevya.

- (f) Kuendeleza mafunzo na kuinua kiwango cha maslahi ya watendaji wa Sekta ya Afya.
- (g) Kuzidisha mapambano dhidi ya UKIMWI kwa njia za kuwaelimisha wananchi, kuwahimiza kupima afya zao, matumizi ya dawa za kupunguza maambukizo ya mama kwa mtoto na zile za kurefusha maisha kwa waathirika na kuimarisha huduma za uchunguzi.
- (h) Kuimarisha na kuendeleza vituo vya ushauri nasaha, huduma za tiba kwa waathirika na kupiga vita unyanyapaa.

Maji

94. Maji ni miongoni mwa huduma muhimu kwa wananchi wote. Ili kuendeleza juhudi za usambazaji wa maji safi na salama kwa wananchi, hatua zifuatazo zitachukuliwa:-
- (a) Kusimamia utekelezaji wa sera ya taifa ya maji pamoja na sheria zinazohusika.
 - (b) Kuendeleza utekelezaji wa malengo na miradi ya maji, ili kuwawezesha wananchi wengi zaidi mijini na vijijini kupata huduma ya maji safi na salama.
 - (c) Kuendeleza na kuimarisha utaratibu wa kuwashirikisha wananchi wenyewe mijini na vijijini katika kuchangia gharama za utunzaji na uendeshaji wa mitambo pamoja na hifadhi na ulinzi wa vyanzo vya maji.

Makazi

95. Moja ya malengo muhimu ya Mapinduzi ya tarehe 12 Januari, 1964, ni kuwapatia wananchi nyumba bora za kuishi mijini na vijijini. Ili kuendeleza azma hiyo, hatua zifuatazo zitachukuliwa:-

- (a) Kukamilisha maandalizi ya Sera ya Nyumba na kusimamia utekelezaji wake.
- (b) Kukamilisha kazi ya ujenzi wa nyumba za maendeleo kama vile za Michenzani na kuandaa mipango ya kuzigawa kwa wale wanaostahili.
- (c) Kuendeleza utekelezaji wa miradi ya ujenzi wa nyumba bora na kuwahamasisha wananchi kujijengea nyumba za kuishi.
- (d) Kuandaa mpango na taratibu za kuwashirikisha wananchi wanaoishi katika nyumba za maendeleo mijini na vijijini, kuchangia gharama za matengenezo na utunzaji wa nyumba hizo.
- (e) Kuanzisha sera ya kujenga nyumba za ghorofa kwa kuzingatia ufinyu wa ardhi.

Maeneo Mengine Ya Kipaumbele

Utamaduni na Michezo

96. Kudumisha utamaduni na kuendeleza michezo ni masuala yenye umuhimu mkubwa kwa uhai na maendeleo ya Taifa. Aidha, michezo na sanaa hutoa mchango mkubwa katika kuhamasisha na kuwaunganisha wananchi. Ili kuendeleza sekta hii CCM itahakikisha kuwa hatua zifuatazo zinatekelezwa:-
- (a) Kukamilisha maandalizi ya Sera ya Utamaduni na Sera ya Michezo na kusimamia utekelezaji wake.
 - (b) Kuendelea kuhimiza na kusisitiza matumizi ya sanaa katika kuhamasisha na kuelimisha jamii kuhusu masuala mbali mbali ya maendeleo.

- (c) Kuvitambua, kuvikuza na kuviendeleza vipaji vya wanamichezo na wasanii kwa kuunda timu za michezo na sanaa za aina mbali mbali katika ngazi za Vijiji, Wilaya, Mkoa na Taifa.

Vyombo vya Habari

97. CCM inatambua na kuthamini sana mchango wa vyombo vya habari katika kusukuma kasi ya maendeleo na kuimarisha demokrasia. Ili kuimarisha sekta hii hatua zifuatazo zitatekelezwa:-

- (a) Kukamilisha maandalizi ya Sera ya Habari na kusimamia utekelezaji wake.
- (b) Kuendeleza uhuru wa vyombo vya habari, ikiwa ni pamoja na kuingiza teknolojia ya kisasa ya mawasiliano ya habari.
- (c) Kuendeleza kazi ya kuimarisha studio za TVZ na STZ kwa kuzipatia vifaa vya kisasa, matengenezo ya majengo na mafunzo kwa watendaji.
- (d) Kuimarisha utendaji wa Tume ya Utangazaji, kusimamia haki na wajibu wa vyombo vya habari pamoja na maadili ya waandishi wa habari.
- (e) Kuimarisha mafunzo ya uandishi wa habari yanayotolewa na Idara ya Habari (Maelezo).

Majanga Na Huduma za Uokoaji

98. Ili kuimarisha huduma za uokoaji na mbinu za kukabiliana na majanga ya aina mbali mbali, hatua zifuatazo zitachukuliwa:-

- (a) Kikosi cha Zima Moto na Uokoaji (KZU) kitaimarishwa zaidi kwa kupatiwa mafunzo na vifaa vya kisasa.

- (b) Elimu itatolewa kwa wananchi ili kujenga uwezo wao katika kukabiliana na kujikinga na majanga mbali mbali.
- (c) Kuimarisha huduma za zimamoto katika viwanja vya Ndege vya Zanzibar na Karume, Pemba. Aidha, vituo vya zimamoto na uokoaji vitaanzishwa na kuimarishwa katika kila Mkoa.

Demokrasia na Utawala Bora

99. CCM ni muumini thabiti wa dhana za demokrasia na utawala bora ambazo misingi yake ni madaraka ya wananchi, utawala wa sheria uwajibikaji na uadilifu (vita dhidi ya rushwa). Katika kuzidi kuimarisha misingi ya demokrasia na utawala bora katika kipindi cha 2005-2010, CCM itahakikisha utekelezaji wa mambo yafuatayo:-

- (a) Kuendesha Serikali kwa kufuata Katiba ya nchi, Kanuni na taratibu zilizowekwa kidemokrasia.
- (b) Kukamilisha maandalizi ya sera na sheria ya utekelezaji wa Mpango wa Utawala Bora na kusimamia utekelezaji wake.
- (c) Kuendeleza utoaji wa mafunzo na mikakati ya utekelezaji wa Mpango wa Utawala Bora kwa Viongozi na Watendaji wa ngazi mbali mbali za Serikali na wananchi.
- (d) Kusimamia utekelezaji wa haki za binaadamu kama zilivyoielezwa katika Katiba ya Zanzibar, na ile ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Tamko la Haki za Binaadamu la Umoja wa Afrika na la Umoja wa Mataifa.
- (e) Kuhakikisha kuwa, demokrasia ya kweli inapewa kipaumbele na kutekelezwa katika ngazi zote za maamuzi.

- (f) Kuendeleza mafunzo na elimu ya demokrasia kwa wananchi, ili kukuza uelewa wao na kujenga mahusiano mazuri kati yao na Serikali.
- (g) Kuweka na kusimamia utaratibu mzuri zaidi wa kupokea kero za wananchi na kuhakikisha kuwa zinapatiwa ufumbuzi wa haraka.
- (h) Kuhakikisha kuwa, Vyama vya Siasa vinaheshimu demokrasia ya kweli na kufuata Sheria, Kanuni na taratibu zilizopo na zitakazowekwa.
- (i) Kuandaa mpango na mkakati wa ujenzi wa jengo jipya la Baraza la Wawakilishi lenye hadhi na heshima mbele ya jamii.
- (j) Kukamilisha maandalizi ya Sera mpya ya Serikali za Mitaa na kusimamia utekelezaji wake.
- (k) Kuhakikisha kuwa Serikali Kuu, inaendelea kuziwezesha na kuzisaidia Serikali za Mitaa kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi.
- (l) Kuwaelimisha na kuwaongoza wananchi katika mtazamo wa kuzitumia Serikali za Mitaa kama nyenzo katika kujiletea maendeleo na kupambana na umaskini.
- (m) Kuendeleza mafunzo ya sheria na uendeshaji wa Serikali za Mitaa kwa watendaji na Madiwani wa Halmashauri za Wilaya, Mabaraza ya Miji na Manispaa.
- (n) Kuhakikisha kuwa Serikali za Mitaa zinabuni mbinu na mikakati muafaka ya kupambana na tatizo sugu la wizi wa mifugo na mazao ya wakulima katika maeneo yao.
- (o) Kuhakikisha kuwa, viongozi wa kuchaguliwa wanaendelea kupatikana kwa ridhaa ya wananchi.

- (p) Kuendeleza na kuimarisha mazingira yenye kuthibitisha kwamba, wananchi ndio wenye madaraka ya kuongoza Serikali, na kwamba wanashirikishwa kikamilifu katika kupanga na kusimamia maendeleo yao.
- (q) Kuhakikisha kuwa, Halmashauri za Wilaya, Mabaraza ya Miji na Manispaa zinawajibika kwa wananchi na kuunga mkono juhudi zao za kupambana na umaskini.
- (r) Kuimarisha **mapambano dhidi ya rushwa** na kutunga Sheria ya Kuzuia Rushwa na Kusimamia Maadili ya Viongozi. Taasisi maalum ya kusimamia na kuchunguza tuhuma za rushwa itaanzishwa.
- (s) Kuendeleza mafunzo na elimu kwa wananchi kuhusu rushwa. Aidha, vikundi vya kijamii vitahamasishwa kuunga mkono mapambano dhidi ya rushwa.

Ulinzi na Usalama

100. Kwa lengo la kuimarisha ulinzi na usalama, hatua zifuatazo zitatekelezwa:-

- (a) Vikosi Maalum vya SMZ vitaendelezwa kwa kupatiwa mafunzo, nyenzo na zana za kisasa.
- (b) Kuendeleza na kuimarisha mashirikiano mema kati ya Vikosi Maalum vya SMZ na Vyombo vya Ulinzi na Usalama hususan katika mafunzo na ulinzi wa raia na mali zao.
- (c) Wananchi na hasa vijana wataendelea kuhamasishwa ili kushiriki katika ulinzi wa maeneo yao wanayoishi.

Kuwaunganisha Wananchi wa Zanzibar

101. Sera ya kuwaunganisha na kuwashirikisha wananchi wa Zanzibar katika harakati za ujenzi wa Taifa lao kwa amani na utulivu, zilipewa umuhimu mkubwa katika kipindi kilichopita. Kufikiwa kwa Muafaka wa kisiasa tarehe 10 Oktoba 2001, kati ya CCM na CUF ni uthibitisho tosha wa usahihi wa Sera za CCM. Ili kuimarisha mafanikio hayo ya kujivunia, CCM katika kipindi hiki itatekeleza yafuatayo:-

- (a) Kuendeleza matunda ya Muafaka kwa faida na maslahi ya Wazanzibari wote.
- (b) Kuendelea kupiga vita kwa nguvu zote ubaguzi wa dini, kabila, jinsia au asili ya mtu katika utoaji wa huduma na fursa mbali mbali za kiuchumi na kijamii.
- (c) Kuendeleza umoja, mshikamano, amani na utulivu miongoni mwa wananchi wote na kuimarisha jumuiya mbali mbali za maendeleo ya kiuchumi na kijamii.

Kuyaendeleza Makundi Mbalimbali

Watoto

102. Chama cha Mapinduzi kinatambua na kuthamini sana umuhimu wa mtoto kupewa haki ya kuishi, kulindwa, kuendelezwa na kutobaguliwa kwa mujibu wa Sheria na Katiba ya nchi. Ili kuendeleza na kuimarisha haki na Maendeleo ya mtoto, hatua zifuatazo zitatekelezwa:-
- (a) Kuimarisha huduma za afya ya mama na mtoto katika Hospitali na vituo vyote vya afya na kuhakikisha kuwa watoto wote wanapatiwa Kinga za magonjwa mbali mbali katika muda unaofaa.
 - (b) Kuendeleza mapambano dhidi ya ajira za watoto na kusimamia utekelezaji wa Sheria na mikataba ya Kimataifa inayohusu haki na usawa wa mtoto.
 - (c) Kusimamia na kuratibu ubora wa mashirika ya hiari na watu mbali mbali wanaoshughulikia vituo vya kulishia na kulelea watoto pamoja na Skuli za awali.

Vijana

103. Vijana ni kundi lenye nguvu na uwezo mkubwa wa kufanya kazi na kuendeleza jamii. Ili kuyapatia ufumbuzi matatizo yanayowakabili vijana na kuwawezesha kushiriki kikamilifu katika ujenzi wa uchumi wa kisasa, hatua zifuatazo zitatekelezwa:-

- (a) Kuviendeleza vikundi vya vijana na kuwahamasisha ili kushiriki katika shughuli za uzalishaji mali.
- (b) Kuimarisha na kuendeleza elimu ya amali na mafunzo ili kuwajengea uwezo wa kujiajiri wenyewe na kujitegemea.
- (c) Kuhamasisha taasisi za fedha ili kuwapatia vijana mikopo ya masharti nafuu.
- (d) Kusimamia utekelezaji wa sheria za kazi, upatikanaji wa ajira kwa vijana wazalendo na kusimamia haki na mazingira bora ya kazi.
- (e) Kuendeleza vita dhidi ya dawa za kulevya, ili kuwakinga vijana wasiathirike na dawa hizo pamoja na UKIMWI.

Wanawake

104. Kwa kutambua na kuthamini nafasi na mchango wa wanawake katika maendeleo ya kisiasa, kiuchumi na kijamii, CCM itahakikisha kwamba hatua zifuatazo zinatekelezwa:-

- (a) Kuendelea kupiga vita mila, desturi na sheria zinazowabagua wanawake pamoja na kusimamia sheria na mikataba ya Kimataifa inayohusu haki na ustawi wa wanawake.
- (b) Kuhamasisha na kushajiisha juu ya kuwepo na fursa sawa bila kujali jinsia katika elimu, nafasi za uongozi, na utawala.
- (c) Kuhamasisha taasisi za fedha ili kuwawezesha wanawake kiuchumi.

Wazee

105. Kwa kutambua umuhimu wa wazee na mchango wao katika ujenzi wa taifa letu, CCM itahakikisha kuwa, hatua zifuatazo zinatekelezwa:-

- (a) Kuhakikisha kuwa wazee wasiojiweza wanaendelea kupatiwa hifadhi ya makazi, huduma za afya na msaada wa kijamii.
- (b) Kuhakikisha kuwa maandalizi madhubuti yanakuwepo kabla ya mfanyakazi kustaafu na kwamba utaratibu unawekwa wa kuwa na kima cha chini cha malipo ya pensheni kwa kuzingatia mabadiliko ya kiuchumi na hali ya maisha.
- (c) Wazee kuendelea kupewa nafasi wanayostahili na kutambulika kuwa ni rasilimali yenye thamani kubwa katika jamii.

Walemavu

106. Kwa kuzingatia kwamba binadamu wote ni sawa, CCM itaendelea kuelimisha jamii ili kuondokana na fikra potofu juu ya ulemavu na walemavu. Aidha, hatua zifuatazo zitachukuliwa:-

- (a) Kuendelea kuwapatia huduma za msingi watu wenye ulemavu na kuwashirikisha katika shughuli za utendaji na uongozi.
- (b) Kuendeleza na kuimarisha utoaji wa mafunzo ya ufundi kwa watu wenye ulemavu na kuwapatia vitendea kazi na fursa za mikopo ili waweze kujiajiri na kujitegemea.
- (c) Kuendelea kulinda na kusimamia haki, usawa na maendeleo ya watu wenye ulemavu, kwa mujibu wa Katiba, Sera na Sheria za nchi.